

Надання допомоги при інсульті за Програмою медичних гарантій: виклики та досягнення

14 квітня 2021 р. у Києві відбулася пресконференція «Надання допомоги при інсульті за Програмою медичних гарантій: виклики та досягнення», в ході якої було обговорено перші підсумки роботи Програми медичних гарантій в частині допомоги пацієнтам з гострим мозковим інсультом.

Гострий мозковий інсульт є однією із найбільш болючих проблем для суспільства. Його наслідки створюють несприятливу соціально-економічну та медичну проблему. Щороку близько 130 тис. громадян України стикаються із цією патологією, що призводить до підвищення дочасної смертності (18,6–19,8%) та розвитку стійких довготривалих інвалідизуючих ускладнень у 43,1% тих, хто одужав. За статистичними даними, інсульт входить у трійку захворювань, які є лідерами причин розвитку як дочасної смертності, так і формування інвалідизуючих ускладнень (хвороби системи кровообігу, злоякісні новоутворення та зовнішні причини — 67,4; 13,4 і 5,4% відповідно і сукупно — 80–85% усіх випадків смерті). Водночас розвиток сучасних технологій дозволяє підвищити якість лікування та значно зменшити тягар фатальних ускладнень. Саме тому надання допомоги хворим з інсультом стало пріоритетом для держави.

Надання медичної допомоги при гострому мозковому інсульті (ГМІ) входить в Програму медичних гарантій та оплачується Національною службою здоров'я України (НСЗУ), тобто є безкоштовним для пацієнтів. Для цього держава за лікування пацієнтів з ГМІ за 9 міс 2020 р. перерахувала у медичні заклади, які надають таку допомогу та уклали угоду з НСЗУ, 1,36 млрд грн. Враховуючи отримані попередні результати запровадженої Програми на 2021 р. для оплати медичної допомоги при інсульті заплановано витрати у розмірі 2,57 млрд грн.

Такі угоди з надання пакету послуг хворим з інсультом у 2020 р. підписали 192 медичних заклади країни. Угода перш за все була контрактуюваною із тими лікарнями, які відповідають вимогам Міністерства охорони здоров'я (МОЗ) України та НСЗУ для надання пакету медичної допомоги категорії хворих з ГМІ, який гарантує цілодобовий (24/7) прийом хворих, забезпечення комп'ютерної (КТ) та магнітно-резонансної томографії (МРТ), цілодобову доступність невролога/нейрохірурга та анестезіолога із функціонуванням відділення інтенсивної терапії, лабораторії.

За наказом МОЗ України, усіх пацієнтів з ознаками інсульту зобов'язані у екстреному порядку транспортувати до лікарень, які уклали угоду та мають договір із НСЗУ для надання пакету спеціалізованої допомоги хворим з ГМІ. При цьому суворо регламентовано час надання такої допомоги, а також перелік першочергових діагностичних заходів у першу годину після доправлення у лікарню: обов'язкове КТ- або МРТ-обстеження.

Програма медичних гарантій в частині допомоги пацієнтам з ГМІ покриває усе необхідне лікування, діагностику та реабілітацію у гострий період, а також проведення тромболізу — введення спеціального лікарського засобу (тромболітику), який розчиняє тромб. Наразі програмою передбачено надання безоплатної гарантованої допомоги хворим на ГМІ, а також формування розгалуженої мережі реперфузійних інсультних центрів, впровадження та цілодобове функціонування яких дасть змогу надавати невідкладну допомогу хворим у перші години ГМІ, знизити летальність і захворюваність. Запропонована стратегія є складовою Європейського плану дій боротьби з інсультом (European Stroke Action Plan — ESAP) на період 2018–2030 рр.

Запрошені спікери детально і покроково обговорили досягнення та проблеми надання допомоги хворим з ГМІ за час дії Програми медичних гарантій, які варті суспільної уваги.

Сергій Московко, завідувач кафедри нервових хвороб Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова, куратор обласного інсультного центру, національний координатор «Ініціативи Angels» в Україні, президент ГО «Українське товариство інсультної медицини», зазначив: *«Ми оцінюємо результати першого року роботи Програми медичних гарантій в частині допомоги пацієнтам з гострим мозковим інсультом позитивно: нам вдалося почати реформування та виявити помилки, однак попереду ще дуже багато роботи. Ми вже побачили покращення у маршруті пацієнта, доправлення хворих до спеціалізованих лікарень та надання правильної діагностики. Вчасна кваліфікована медична допомога — це критично важливо, і це перший крок до якісного лікування інсульту. Немає нічого важчого, ніж початок, і ми якраз на початку процесу створення всеохоплюючої допомоги пацієнтам з інсультом в Україні».*

Ірина Садов'як, перший заступник міністра охорони здоров'я України, підкреслила: *«МОЗ посилено працювало у напрямку покращення надання медичної допомоги пацієнтам з інсультом. Ми вважаємо, що у 2020 р. було зроблено ряд важливих кроків для цього, зокрема і впровадження Програми медичних гарантій в частині допомоги пацієнтам з гострим мозковим інсультом. Впродовж року ми підвищили тариф та підходи до оплати лікарням, які лікують пацієнтів з інсультом. МОЗ видало наказ, який зобов'язує здійснювати транспортну госпіталізацію хворих з гострим мозковим інсультом за певними регламентованими вимогами до відділень екстреної медичної допомоги. Вже сьогодні можемо сказати, що завдяки цим крокам смертність від інсульту у закладах, які контрактувалися з НСЗУ та відповідали усім вимогам надання такої допомоги, смертність знизилася до 12%. У 2021 р. плануємо підвищити вимоги до лікарень, які хочуть надавати допомогу пацієнтам з гострим мозковим інсультом. Наразі готується положення про інсультні центри та інсультні блоки, де будуть чітко викладені вимоги та функції цих медичних підрозділів/відділень».*

Олександр Данилюк, керівник експертної групи з питань розвитку екстреної допомоги Директорату медичного забезпечення МОЗ України, зазначив: *«Перебудова маршрутів госпіталізації пацієнтів з гострим мозковим інсультом відбувається беззадоганно. Система надання допомоги при цій патології працювала за одними правилами, зараз ці правила змінилися. Для того щоб вона почала працювати ідеально, потрібні час для навчання персоналу, зміна підходів до тактики лікування та до маршруту пацієнта. Станом на лютий 2021 р. лише 70% пацієнтів з інсультом було госпіталізовано до спеціалізованих лікарень, які відповідають усім вимогам до таких закладів. Аби стимулювати впровадження необхідних вимог і таким чином підвищити якість допомоги у всіх без винятку лікувальних закладах, НСЗУ у 2021 р. ввела фінансові винагороди для екстреної медичної допомоги, аби стимулювати персонал виконувати затверджені МОЗ маршрут пацієнта».*

Оксана Сухорукова, директор департаменту моніторингу НСЗУ, повідомила: *«За даними електронної системи моніторингу, за 9 міс 2020 р. сталося 81 тис. випадків інсульту. Пацієнти з підозрою на гострий мозковий інсульт були доправлені у 730 медичних закладів у визначений часовий проміжок. При цьому ті, які були госпіталізовані у спеціалізовані відділення (більшість пацієнтів)*

